

»VALGEMETSÄ«

KIIDJARVE V. TARTUMAAL

Vaade kaljule K. Abeli suvila kohal

Foto: E. Muddas

Valgemetsa

A. Annuk

Taevaskoja (Ahja) jõe keskjooksul, Koorvere ja Kiidjärve vahel, asub Lõuna-Eesti kaunim suvituskoht Valgemetsa. Koorverest allapoole jookseb jõgi avaras ürgorus kõrgete, muruheinamaiste kallaste vahel, mis palistatud suurte emalleppade, pajude ja sarapuupõõsastega. Kohati aga on jõe kaldad üsna kõrged ja järsud, moodustades liivakivi-seinu — taevaskodasid, mis pole küll vahest nii kõrged kui Kiidjärve ja Taevaskoja vahelises jõeosas, kuid loovad ometi väga kauneid maastikupilte, mis on sama kenad ja võimsad kui Taevaskojas. Kummalgi pool jõekaldaid seisavad orunõlvakuil ilusad männi-, kuuse- ja lehtpuumetsad ning sarapuuvõsad, vaheldudes kanaribikumurudega. Päikesepaistelisel suvepäevald hõovab siin kõikjal värsket ja kosuvat metsaõhku, kuiv ja aromaatiline, tingi-

Valgemetsa raudteesild Ahja jõel

Foto: A. Annuk

tuna õitsvaist muruheinamaist ja lähema ümbruskonna põldudest. Kevadsuvel, kui jõe orus õitsevad toomingad, pärnad, kuslapuu- ja metsvabarnapõõsad ning aasal lilled, ja laulavad lehestikus ööbikud, siis on siin loodus tõeline maine paradüis, mille sarnast leidub vaevalt kuskil mujal.

Jõesäng on siin kivine, täis väikesi kärestitikke, veevool kiire, vesi aga enamasti madal, kuid on ka sügavaid kohti. Suvel on siin karastav supelda, sest päike soojendab vee madalal kivisel põhjal 18—20° soojaks.

Üldiselt on siinne loodus sama mis Taevaskojas: sama taimestik, samad loomad, linnud, kalad.

Valgemetsa suvituskoht hõlmab Taevaskoja (Ahja) jõe vasaku kalda mõlemal pool Tartu-Petseri raudteed.

Pindalalt on Valgemetsa umbes 3 ruutkm. suur, kaetud noore männi- ja kuusemetsaga. Maapind on kõrge kuiv liivanõmm jõe kõrgel kaldal vastu lõunapäikest.

Administratiivselt kuulub Valgemetsa Lõuna-Tartumaa Kiidjärve valla piiridesse. Tema lähemas ümbruses asuvad: ida suunas Padari küla talud, läänes — riigimets ja Koorvere veski, põhjas Leevi küla, kuna lõunapiiriks on Taevaskoja (Ahja) jõgi.

Kärestik ürgorus

Foto: E. Muddas

Valgemetsa suvituskohd tekkis Tartu-Petseri raudtee valmimisel. Varem kuulus see maa-ala, umbes 200 hektaari, Vastse-Kuuste mõisale. Oli osalt tühi liivanõmm, kaetud kanarbikuga, kuhu mõisaomanik külvas ja istutas männimetsa. Hiljem, kui Vene valitsus kavatses ehitada Tartu-Pihkva raudteed ja raudtee siht läbib Tartu-Valgemetsa maa-ala, ostis selle mõisalt loomaarst R. Schabak, kes pidas naabruses asuvat Kongsu talu. Katastriametis olid Valgemetsa maa-ala sisse kantud „Valgemetsa XX“ ja „Morrasmetsa X“ nime all.

Tartu-Petseri raudtee valmimisel Eesti iseseisvuse ajal lasi maaomanik R. Schabak Valgemetsa maad planeerida väikes-tektsu vituskruuntideks ja hakkas neid müütama. Kuigi maa-ala oli suvituskohaks kui loodud, oli kruuntide ostmine alguses

Mudilaste võlu

Foto: A. Annuk

tagasihoidlik. Esimene suvila ehitati Valgemetsa 1932. a., kuid praegu, 1940. a. kevadel on siin suvilaid juba ligi 60. Uute suvilate ehitamine aga jätkub kiires tempos, sest oma geograafilise asendi ja soodsate kliimaatiliste ning looduslike tingimuste tõttu kuulub Valgemetsa Eesti parimate sisemaa suvituskohtade esirinda.

Valgemetsa peamiseks ühendusteeks on Tartu-Petseri raudtee. Rongi peatuskoht Valgemetsa asetseb otse suvituskoha keskel, Tartust 32 km ja Petserist 55,6 km. Sõit Tartust Valgemetsani kestab 1 tund ja Petserist 1 t. 45 min. Mootorsõidukitel pääseb Valgemetsa Tartu-Võru maanteed kaudu üle Liiva—Vastse-Kuuste—Leevi, ja Tartu-Räpina maanteed kaudu üle Korista—Vastse-Kuuste, või ka Kärsa-Kiidjärve asundus—Vastse-Kuuste teed. Võru ja Kanepi poolt tulles tuleb sõita Võru-Tartu maanteed kuni Karilatsi-Leevi tee-haruni, sealt edasi Leevi veski — Valgemetsa suunas. Põlva poolt sõites tuleb kasutada Põlva-Tartu maanteed, sõites Koorvereni, sealt Koorvere-Leevi teed kuni Valgemetsa teelahkmeni, pöörates paremat kätt Valgemetsa.

Jalgratastel ja jala pääseb Valgemetsa igast suunast. Eriti huvitavad ja vaheldusrikkad on metsateerajad Koorverest jõe vasakut kallast mööda alla-

Supelidüül

Foto: A. Annuk

Purre sadamas

Foto: E. Muddas

poole, samuti Kiidjärve ja Taevaskoja poolt tulles, kus jalgteed kulgevad üle nõmmede ja läbi võsade ning metsasalude.

Su vitus olud on Valgemetsas kõigiti väga soodsad: ilus loodus, hea kliima, palju päikest, rohkesti kosutavat metsade ja põldude õhku, sobivad ühendusteel.

Su vituskortereid leidub nii eramajades kui ka hiljuti ehitatud võõrastemajas. Juba aastaid töötab Valgemetsas pa n s i o n, mis aasta otsa avatud ja omab head kuulsust.

Kaks korda nädalas peetakse Valgemetsas turgu, samuti asub siin kauplus, kus saadaval vajalised toiduained. Su vituskohas on ka postitalu ja telefonikõnepunkt.

Valgemetsa heaolu ja korraldamise eest hoolitseb Valgemetsa Korraldamise ja Kaunistamise Selts, mis on asutatud 1934. aastal. Senini on Seltsi eestvõttel rajatud tänavaid ja teid, puhastatud neid kändudest ja tasandatud siledaks. Endisest metsikust nõmmemetsast kujuneb ikka rohkem ja rohkem kultuurne suvituskoh, mis rahuldab nõudlikemaidki suvi-võõraid. Lähemas tulevikus planeeritakse laialdane spordiväljak, tenniseplatsid, rajatakse rahvapark, ehitatakse rahvamaja ja luuakse jõe kaldale suur supelbassein, kus veesoojust võiks vastavalt reguleerida.

Vaade kaljule M. Mutso suvila kohal

Foto: A. Annuk

Ent juba praegu on Valgemetsas igasuguseid sportimisvõimalusi ja sporti harastatakse siin suvitajate poolt innukalt: ujumine, õngesport, jalgpall, tennisemäng jne. Erilist huvi pakub õngesport, sest kauni jõe klaaselges vees elavad õngesportlaste lemmikkalad — forellid, hõrnad, turvad. Eriti turbi on rohkesti ja suuri, kuni paarikiloseid.

200-a. kadakas *Foto: A. Annuk*

Ülekäik „sadamas“

Foto: E. Mudda

Valgemetsa suvitajate hulk tõuseb iga aastaga kiiresti, ulatudes möödunud 1939. a. suvel kuni 600, kaasa arvamata matkajaid ja nädalalõpu-veetjaid, kellede arv suve jooksul tõuseb tuhandeisse.

Valgemetsa — see on Eesti sisemaa noorim ja kauneim suvituskoht, millel ees hiilgav tulevik.

„Sadama“ maastik

Foto: E. Muddas

Valgemetsa spordiplats — Maanoorte spordipidu

Foto: A. Annuk

Valgemetsa suvilaid

Prl. V. Johansoo suvila
(esimene ehitis 1932. a.)

E. Märtsa suvila

J. Sisaski suvila

A. Viirandi suvila

Tööstur E. Oina suvila

Prof. R. Kleitsmani suvila

Prof. P. Põllu suvila

O. Juksari suvila

Valgemetsa kauplus ja võ-
rastemaja, postiagentuur ja
kõnepunkt

Prof. E. Keldermani foto

O. Tiiki suvila

Suvitajaid rongile minemas
(esiplaanil K. A. Hindrey)

A

44 286

122 287

Äratrükk „Taevaskoda ja Valgemetsa“ brošüürist.
